Nr. 14. Anulu XXX.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineé'a, Fói'a, candu concedu ajutórele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe ½ 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu seu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 3 Martiu 19 Febr. 1867.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiecare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA.

Transilvani'a.

Brasiovu. In Nr. tr. atinseramu, cumca dn C. Schmidt comitele natiunii sasesci conchiamá universitatea, adica adunarea natiunali sasésca pe 18 Martiu a. c. Comitele sasescu in ordinationea s'a din 21 Febr. dice curatu, ca conchiama acea universitate pe care elu in siedinti'a din 6 Martiu 1866 numai cato o a prorogatu si o a desfacutu.

Acea ordinatione a comitelui natiunii sasesci se citi sici in adunarea comunala a Brasiovului tienuta mercuri in 27 Febr. Dintre membrii representantanti era numai vreo 42 de facia; inse maioritatea precumpanitóre a acestei representantie dechiará, cumca comun'a nu vre a sci de prorogarea din 6 Mart. si ca ea nu va mai tramite pe fostii deputati, ci va alege altii, cu atato mai virtosu, ca dela 6 Martiu an. tr. impregiurarile s'au schimbatu din temelia. Acestu conclusu se luá la protocolu si se insinuá la Sibiiu catra comitele natiunii.

Ori cum se va intempla atatu sici, catu si in alte parti ale tierii locuite amestecatu de sasi si romani, acestia voru fi precumi credemu noi, intielepti destulu, pentrucá se urmarésca cu tóta luarea-aminte actiunea pe care o va intreprinde natiunea sasésca facia cu nóu'a stare a lucruriloru. Inca conditiunile unionii Transilvaniei cu Ungari'a sunt numai prevediute, ci nicairi determinate; inca nu se scia de locu, in ce referintie va veni Transilvani'a catra Ungari'a; inca nu s'a disu nicairi ca legile din 1863 et 1864 aru fi desfiintiate. Si chiaru de s'aru fi intemplatu tóte acestea, pentru acesa romanii ardeleni voru remanea totu romanii ardeleni in véculu vécului, desfiintiarea loru cá natiune se va intempla atunci, candu va face pioplu pere si va da stejariulu mere. Romanii nu se voru parasi pe sinesi, nici patri'a loru; de acesa voru si priveghé la totu ce se intempla impregiurulu loru. —

— De ori incóce se puse érna nóua in acesta tienuta. Pretiulu bucateloru este totu celu din lun'a ce trecú, adica 6—6 40, grailu celu mai frumosu, 5 fl. papusoiulu celu mai bunu galet'a de Ardélu de 64 cupe. —

Din „Archivulu pentru filologia si istoria" alu Dlui canonicu T. Ciparin nu vensi Nr. II in alte 2 cole 4º. Nr. I fusese de 3 cóle. In Nr. I se vedu patru articuli mari: Program'a. Despre unificarea ortografiei. Documente istorice cu note. Fastii romani. In Nr. II. Ortografi'a cunu se fia Fragmente inedite de ale lui Petru Maioru. Consemnare de carti si documente istorice mai rare. — Pretiulu Archivului este numai 3 fl. v. a. dincóce si 1 galb. in Romani'a. Trei fiorini! Pane acum inca literatii nostrii primira in cinci cóle unu nutrementu spiritualu, care nu se póte pretiui in bani, de si dice nu trei, ci treidieci mii fiorini. Déca nici Archivulu Dlui Ciparin nu o va scóte celu mai pucinu la un'a mie abonati, apoi nu amu mai sci pentruce se ne ocupamu cu istorí'a si literatur'a nationala.

— In „Concordi'a" Nr. 12 Dn. Arone Densusianu frange o lance tare in favórea comitelului natiunalu romanescu. Prea frumosu dela dn. Densusianu ca are o credintia atatu de neclatita nu numai in escistinti'a natiunii, ci si in a comitelului natiunalu. Tóta diferinti'a intre credinti'a dlui Densusianu si a nóstra sta in unic'a impregiurare, cumca noi credemu ca comitelulu in Apr. 1863 fù intru intielesu natiunalu si politicu tocatu in capu, ca apoi a trei'a di se facú o incercare de a'lu re'nviá, ca inse pana in diu'a de astadi nu'lu mai re'nviá nimeni. Deci se nu fimu reu intielesi incai de catra dn. Densusianu noi inca amu cerutu reinvierea comitelului incependu tocma dela Iuliu si Augustu 1866, ci dela Septembre si mai alesu dela Octobre incóce nu credeamu in re'nvierea lui; cerearu inse totu noi de o mie de ori cá se fimu deminutii si rusinati prin fapta complinita pentru acésta necredintia cerbicósa. —

— In diuarie cercula o scire telegrafica, cá si cum dn. Ioanu Ghica ministrulu trebiloru dinlaintru alu Romaniei ar fi fostu primitu intre toti straini, carele ar fi gratulatu comitelui Andrássy pentru noulu ministeriu. Noi n'amu registratu inadinsu acea scire. Intr'acea vine „Hirnök" (Vestitoriulu) alu boieriloru conservativi si in locu de orice alta multiamita responde dlui Ghica cu aplicarea cunoscuteloru cuvinte ale lui Virgiliu: Timeo Danaos et dona ferentes, adica pe romanesce curatu: Nu crédu in maghiare valachiloru nici atunci candu te caculescu si iti pollescu totu binele. — Bravo, asié 'i trebue dlui Ghica si se mai perda inca si 11 lei déca cumva telegrafa in adeveru; éra noi multumimu lui „Hirnök", ca elu nu mai pórta nici o masca, ci vorbesce precum simte. Asié si este: ce avea se gratuleze unu boieriu valachu, villa de domniloriu romanescu, fostu principe de Samos, capacitate de frunte, inse totu numai valacha, la unu grafu ungurescu, care se trage din Secuime. —

Blasiu 16 Febr. 1867.

Nesce reflesciuni la comentariulu ce'lu da in „Koronk" K—a A—t. protocolului despre decursulu conferintiei natiunali romane dela Alb'a Iulia. —

„Acest'a e certea in carea isi cérca dogmele si 'si afla ori si care dogmele sale." — E dieu de multu — de si pre nedereptulu despre s. scriptura; si apoi cum se nu se póta intemplá intortocari in alte scrieri si publicari, cu cari voiescu ómenii se abusese!? Canta numai ca „Telegrafulu romanu" si scóte din publicarea decursului conferintii una satisfactiune si anumitu din acea impregiurare: ca si din acesta publicare se vede, ca Escelentí'a Sa metropolitulu Siaguna s'a invoitu in darea si durerea memorandului; pre candu K—a A—t in „Koronk" totu din acea publicare scóte si deduce: ca fruntasii natiunei nu s'au fi fostu invoiti cu ducerea unui memorandu la Maiestate si ca prin urmare memorandulu dusu de D. Dr. Ratiu care 'lu dice petitiune, nu ar curge din voi'a si necesitatea impregiurariloru romane.

Eu me temeamu de atari intortocari si inca si de alte impregiurari ce aru poté se urmeze din partea fratiloru maghiari, cari libertatea o monopolisédza numai pentru sine, si de acea nu numai ca nu am grabitu cu publicarea conferintiei acelei, ci doreamu se remana si insusi faptulu ascunsu pentru totudeauna; nefiindu si de altmintrea ceva determinatoriu, ci mai multu unu inceputu de urmari si din partemi si remanea, déca nu cumva se descoperia faptulu din alte parti in modu categoricu si déca despre decursulu si estitulu lui, nu s'aru fi publicatu nesce neadeveruri, cari póte erau in stare a duce natiunea in desbinari si ratacire neseiendu starea lucrului. — Acum inse publicandu eu mai detaliatu decursulu sceli. conferintie dau in „Koronk" preste comentariulu ce ilu face K—a A—t, care voiu se'lu concomitesu cu nesce reflesciuni.

In Nr. 16 alui „Koronk" din a. c. se apuca K—a A—t si critiséza Gazet'a, ca-ci s'ar fi amaritu, pentru ce nu s'a nimitu destulu de tare Koronk de culegeres a 1493 de subscrieri — la plenipotintie — din unu milionu de romani. Continua ca Gazetei nu i suna bine la urechia, déca cineva nu jure intr'acesa ca romanii din Ardélu n'aru avé alta dorintia si posta decatu cá Ddieu se tiene inca multu provisoriulu de facie, acesta situatione carea intre altele binecuventiari nenumerate a mantuitu si de grijea de vite mai alesu pre satele romane, in catu pretiulu loru de multu a trecutu preste gradurile varie ale contributiuniloru.

La acestea conjecturari si argumentationi ale dloi K—a A—t, si incercari de a descrie simtómele Gazetei si starea polsului poporului romanu, in insufletirea pentru unu sistemu ori altulu, voiu se reflectezu antaniu, ca mie portarea Gazetei nu mi se vede altmintrea, decatu normale, ca tóte acestea inse cu pre K—a A—t nu 'lu conturbe in pare-ile sale, judece despre ea precum 'lu taia creerii; dara reflectezu si a dóu'a, ca poporulu romanu inca nu se póte bucurá de ce o reu, si asié nici de provisoriulu introdusu prin resturnatur'a din 1865 nu s'a bucuratu nici decatu, ma chiaru s'a plansu si a pusu pasi in catu s'a potutu in contra loi; erte inse ori K—a A—t, si ori cine, déca poporulu romanu vediendu mersulu lucruriloru se teme inca si mai reu de ceea ce calca sub nume de constitutiunalismu si in urm'a acestui provisoriu.

Poporulu romanu deocamdata se infióra cu grétia de er'a constitutiunale ce vedemu, ca ni se deschide; ca ci elu scia fórte bine ca statulu ingreuiatu cu datorii enorme si cu armata bine numeróea trebue sustienutu cu bani, si prin urmare — cu tóte pledoriele — nu 'la póte nimene aduce la aceia convingere scalciata, ca in venitoriu nu va platí contributiuni si inca catu de grele; si asié vede, ca scapare de greutatea contributiunale nu se va dá nici sub constitutiunalismulu ce vine. — Dara nu numai atata, poporulu romanu vede, ca constitutiunalismulu ungurescu ce urméza i lovesce firulu vietii dreptulu esistintii nationali, denegandui dreptulu folosirei limbei nationali si alu esistintii nationali, cari si le-a fostu esoperatu sub unu regimu, pre care ungurii 'lu numescu straino, reactionariu si Ddieu mai scia ce! — Poporulu romanu vede, ca elu dupa prescrisale constitutiunei ungaresci de si formeza 3 din patru partiv le póporatiunei pre unde locuiesce, trebue se renuncie de oficiositatea si dreptulu parlamentare alu limbei sale, pentrucá se se estunda si premaréasca limb'a maghiara! Asemenea poporulu romanu trebue dupa constitutionalismulu ce se inaugurédza se'si nege esistinti'a, pentrucá se incapa „nemzetegy.égulu" maghiaru! — Si apoi K—a A—t totusi crede cá infalibilu, ca romanii mai doresco constitutionalismulu ce se inaugurédza decatu starea de acum, de si mai pucinu placuta.

Despre acesa ca romanii nu se bucura de constitutionalismulu ungaresco; — regimulu póte observá din manifestationile libere ale romaniloru in tóte congresele si conferintiele nationali romane si prin dietele provinciale incependu dela anulu 1848 pana acum, si ne luandune a fara neci diet'a feudalistica din Nov. 1865 in Clusiu; — ca-ce si in acest'a au facutu membrii de natiune romana motiune separata in cans'a autonomiei Transilvaniei si a dreptoriloru romane nationali; éra pe K—a A—t si oricari scritori si lui „Kornk" si „Közlöny", cari se léga a espune starea pulsului poporulu romanu cá se se convinga despre starea lucrului, i asiu provocá, se cám esimu dimpreuna pre cateva sate romane, si se'i intrebamu: óre mai bine e acum, ori mai doresco si iumea maghiara? Si asecuresu pre orisicine ca respunsulu va fi: ca acum inca e greu, dara de acelea se ne firésca Ddieu!

Dioru, nu trebue se ne facemu ilusioni! Ómenii acum nu prejudeca lucrulu dupa nume, ci dupa cuprinsu. — In desiertu numiti Dvóstra constitutionea maghiara liberale, ca-ci prin aceea, ca nesuesce a nemici esistinti'a nationiloru si a limbeloru nationali, totu e mai ne fericita decatu absolutismulu si mai négra cá nóptes, pentrucá fara esistintia de ce trébà sunt libertatile? Se fimu egali in totu locului in patri'a comuna cu nationalitatea si limb'a si apoi nu numai nu vomu luá numele libertatii in de-

siertu, ci incă nu vomu ascultă mai de aprópe si mai cu caldura spre destaurarea ulteriórá a adeverstei libertati poporali! Éra pana candu in fruntea lucrutiloru stau totu aristocrati, cari din natur'a loru nu potu fi liberali, pana ce legile tientescu sterpirea nationale, si conditionésa usulu drepturiloru politice dela limb'a maghiara si dela legi de alegere feudali, pana atunci vorbindu despre liberalismulu constitutiunei maghiare, — se ia in desiertu numele celu santu alu libertatii!

Dara K—s A—t dupace si esprima parerile precum am vediutu — in preludiulu articolului seu — facie cu Gazet'a si cu modulu de cugetare alu romaniloru facie cu impregiurarile politice, — că in resumu protocolulu conferintii asié numite nationali romane dela Alb'a Iulia si apoi din acel'a arata cetitoriloru loi Koronk mai antaniu, ca precum se vede din acelu protocolu, romanii nici in acea conferintia nu au fostu de parere se suplice si se dè memorande, si acesta mai vértosu o baséza pre nu sciu ce cuvinte si portare a Esc. Sale mitropolitului Sisguna? — A dóu'a arata, ca romanii fruntasi din conferintí'a numits, totu precum ar fi spunendu protocolulu, s'aru fi desfacutu re infecta fara de ceva otarire; — si apoi deduce de sci'a trei'a, ca suplic'a séu memorandulu date Maiestatii Sale imperatului de catra D. Dr. Ratiu n'ar fi manifestatiunea dorintieloru nationii romane.

(Va urmá.)

Domnule Redactoru!

Me rogu cá se dai locu la alaturat'a corespondintia venita din Rom'a, pentrucá publiculu se aiba ocasiune de a judeca marea importantia a intreprinderii junelui artistu N. Popescu. Am onóre a fi s. c. l. G. Baritiu.

Multu stimate Domnule!

Mi iau libertatea a me adresa catra Dvóstra cu asta scrisóre d'aici din Rom'a, spre a ve face cunoscutu pentru acum d'odata numai despre amiculu meu N. Popescu pictore in Rom'a. Elu adica se apucă de unu ce fórte mare si folositoriu pentru intrég'a natiune romana. Pornindu eu in 6 Ian. an. c. dela Monaco ajunsciu in Rom'a cetatea arteloru in 13 Ian. c. n. Ajungendu aici aflaiu pe fratele Popescu cu acea idea fórte mare. De asta m'am bucuratu atatu, in catu trebue se ve facu cunoscutu si Dvóstra mai desprópe.

Idea Popescului este dupa cum urmeza: Densulu si-a propusu a da la lumina tóta colón'a lui Traianu, in care se coprindu tóte batalie si invingerile lui Traianu in contra daciloru. Colón'a asta consta din 114 table de batali si invingeri ale gloriosiloru romani strabuniloru nostrii in contra daciloru celoru superbi. Pré stimate Domnule! nu'mi e cu putentia a ve face vreunu impresiune prin scrisu despre asta, neci la asut'a parte, cara impresiune ve voiu face o candu o veti vedé in fapta. Asié dar' cá se sciti apriatu si bine, ca cum vrea densulu a da la lumina asta colóna atatu de istorica, vi le esplicu tóte fórte pe scurtu si apriatu. Densulu a decisu ale da numai atunci, déca va avea celu pucinu la 500 de prenumeranti pentru tóte este 114 batai; altu cum nu se póte neci intr'unu modu. Bataile estea se voru desemna bine si corectu dupa cum se cere in arta, apoi dupa originalulu desemnatu se voru fotografia, multiplicandusse prin fotografia, ci nu prin litografia, ca atunci ar veni nespusu de scumpu si neci ca cu litografi'a s'ar putea face atatu de corectu cá cu fotografia. Densulu va da 2 table de batai pe luna; mai multe nu se potu face neci decatu, ca ci o unu lucru fórte greu. In formatu mare va costa tabl'a 1 fl. 50 de cruceri v. a. si totu aceea in formatu mai micu va costa 50 cruceri v. a. (Se nu se face eróre, ca aceste 2 sunt sub intielesulu una mare si una mica, care voru esi este 2 la luna, ci esu 2 originale care voru fi pe cum pentru cele mari asié si pentru cele mici.) Multu onorate Die Baritiu! Unu lucru asié maretiu si atatu de folositoru pentru natiunea romena, se póte face numai prin ostenél'a si sudórea cea mai mare, ca cu unu pretiu atatu de micu si moderatu a si 'lu putea procura estu tesauru fara pretiu natiunea romana macar colea si colea.

Intentiunea nóstra prin asta nu'i alta, decatu a destepta in poporulu romanu totu ceea ce a lipsitu pana acum. Estu opu istoricu infaciosiatu in arta pentru natiunea nóstra e facutu de unu sufletu curatu de romanu, carele nu volesce alci interese de avutie, nu voiesce alta avutie pentru sine, decatu poporului avutí'a alta avutie pentru sine, decatu poporului avutí'a alta avutie pentru sine, decatu poporului avutí'a cea mai scumpa, folositóre si fara pretiu. Aici nu se tractéza alta decatu numai si numai ridicarea natiunii. Convinsu va fi ori si cine vedendu lucru esta istoricu fotografatu dupa dediendu lucru esta istoricu fotografatu dupa dediendu lucru esta istoricu fotografatu dupa dedi

rari de limbă, se pasiască în contra acelorași cu rigóre pe lânga aplicare de midilóce legale. (Dat'a că și mai susu.)

Unu telegramu venitu dela Pest'a spune, cumca ministeriulu ungurescu vediendu bine, cumca țiéra nu se póte ținé nici fără contribuțiune nici fără ostășime, ca ințe este departe acelu timpu, în carele diet'a se ajunga acele dóue afaceri publice pe cale normală legislativă, așiă elu va cere dela diet'a „indemnitatea“ pre-cum se dice în Anglí'a, adica va cere voia că se scótia contribuțiunea și recrutii întocmai cá și cum a'ar fi scosu pana acum, pe calea octroarii. Lucru prea fórte scurtu; numai totusi va fi interesantu a vedé, cum ce schime voru face și cum voru înholba ochii toți acei, cari pana acum óre'și vor fi urlá încontra octroarilor absolutistice nemțiesci.

Sunt în diet'a ungurésa vreo diece Kossuthiani de cei mai înfuriați, cari jalescu amaru cumca maghiarii se împacara cu germanii și așiă ne'ntórcerea lui Lud. Kossuth în solitate de guberniatoru alu țierii și a lui Klapka de ecspracomandantu se impedecă din nou. Acea fractiune cerî a diet'a de acum se fia desființată, pentrúca ar fi nelegala. Sé întielege ca cei mai moderați îi respingera catu colo. Așiă se adeveri din nou vechi'a nóstra observațiune facuta și repetita mai adesea pe temeiulu istoriei: **E i s e c é r t a s i e i é r a s i s e i m p a c a**, pentru ca frați sunt dela unu tata și dela dóua mame.

Conferinți'a națiunala romana în Aradu.

I. Romanii din comitatulu Aradului siau preceputu misiunea. Straformarile cele adnóce taietóre în viéți'a politica a imperiului și ou deosebire în a Ungariei, ne impunu o detorintia a ne îngrigí de viitoriulu nostru națiunalu.

Reversa. D. Mirone Romanu a conchiamatu pre barbații inteligînți din comitatulu Aradului la o conferintia națiunala pe 18. Febr. st. n. la Aradu, cu scopu ca se ne întielegemu cu toții la o direptiune, ce am avé a o urmá în afacerile nóstre municipale.

Conveniră aprópe la o suta de barbați și cativa țierani din comitatu la institutulu clericalu. D. Romanu ni spuse pe scurtu, cu convinte petrundietóre ca, de la 1848 incóce totdeun'a caus'a națiunala a ocupatu locu'lu primu în lucrarile publice ale romaniloru și ca acum'a, avendu unu terenu libern de actione, éra-și totu numai caus'a nóstra națiunala trebue se o punemu la locu'lu primu. Daca romanii se potu laudá ca au dobenditu ceva pentru națiunalitatea loru, este de a multianí numai solidaritatii și energiei cu carea au lucratu. Actiunea acum va fi mai estinsa, lupt'a mai grea, deci avemu lipsa de solidaritate indoita și de energia întreita. Róga deci pre cei de facia a se dechiará pentru solidaritate, adeca: vom lucra toți micu și mare cu poteri unite supunendusi minoritatea totdeun'a maioritatii.“

Toți am fostu adencu petrunși de adeverulu acestoru cuvinte și neamu dechiaratu toți prin scolare de pre scaune pentru ambele propuneri.

Dosi erá póte bine daca se insemná numele celoru de facia ca se scimu: cine? și cati a'au dechiaratu pentru solidaritate; dar' acesa propunere o protopresv. I. Ratiu, cumca se ne dechiaramu toți prin subscrierea numelui propriu la unu protocolu — totosi o trebuiu se cada din mai multe motive fondate ce s'au adusu în contra acelei propuneri. A fostu destulu deci a ne dechiará pe cuventulu de onóre ca vomu lucrá în solidaritate; totusi, — vai — s'au aflatu mai tardiu unii și altii cari uitandusi de parol'a de onóre, ca micoritate n'au voitu a se supune maioritatii.

Tare ne amu înbucuratu la inceputu de acesa dechiaratione a dlui advocatu romanu Ebesfalvay, cumca totu insulu care a venitu la acésta conferintia națiunala si nu e romanu, adeca nu vré se lucre cu trupu cu sufletu pentru fericirea némului romanescu, — e unu omu slabu. Dorésce însa ca romanulu nici candu se-și mai céra dreptorile sale pe cale absolutistica, ci totdeuna pe cea constitutiunala.

La acesta D. protonotariu comitatensu Philimon tienu o vorbire eclatanta, în carea a restá mai chiaru de catu sórele, ca romanulu de și se îmbucura de viéți'a constitutiunala ca toc-mai ori care omu civilisatu, totu-și astadata nu se póte dechiará pentru constitutiunea maghiariloru din 1848 pana candu acea nu se va strafórmá dupa drepturi și dreptate, precum recere spiritulu timpului de astadi. Legile din 1848 așiă precum sunt acele e mórtes romaniloru și de catu se morimu intr'o constitutiune ca acést'a, mai bine se traimu și se gememu cu totii sub o guvernare absolutistica. Romanulu s'a luptatu și se va luptá totdeuna pentru asistinti'a sa națiunala și egal'a indreptatire a tuturoru popórelora din imperiu sub ori ce forma de guvernare, deci daca constitutiunea i va dá terenu liberu spre desvoltarea sa națiunala și nu o va sugrumá ca în 1848: i va strigá: Ossanu'l din contra și daca acestu guvernu constitutiunalu ne va silí ca celu din 48, se ne desbracamu de națiunalitatea nóstra și se ne prefacemu cu incetulu în maghiari, atunci eu tóta puterea trebue se ne luptamu pentru doborirea acelui guvernu cu stat'a mai vertosu, caci unu asstelu de guvernu ar fi celu mai înfricosiatu absolutismu sub masca de constitutionalismu.

Așiă dara, peste totu nici nu póte fi vorba despre acea, ca romanii se-și dee cuventulu de onóre, cumca pentru interesele loru naționale voru lucrá numai sub guvernu constitutiunalu (daca adeca sub acestu guvernu s'ar intielege guvernulu constitutiunei maghiare din 1848); caci asta n'r insemná stat'a catu daca guvernulu de astadi ar deveni absolutistu: noi n'am mai avé nici dreptulu de a nu luptá pentru egalitatea națiunala, de órace noi insine amu abdisu de elu. — Astadata însi nici nu ne potemu luptá pe altu terenu, numai pe terenu constitutionalu.

Cam astfelu a vorbitu D. Philimon; si conferinti'a, în semnu de consemtire, l'a aplaudatu. D. Philimon în adevern póte dice cu Muciu Scaevola: „longus post me ordo est idem petentium.“ S'au si aflatu mai multi, cari vorbira cu multa resolutiune pentru aceste principie. In urma, conferinti'a respective intelegînti'a romaniloru din acesto comitatu se dechiara cu tóta solemnitatea, ca e de principie constitutionale, inse precum pana acum'a așiă si mai departe se va luptá numai pentru acea constitutiune, carea va coprinde în sine egal'a indreptatire a natiunalitatiloru țierei.

Ast'a e spusa destulu de chiaru, fara nici o reserva.

A urmatu dupa aceste alegerea unui comitetu națiunalu cu 36 membri din centru și din afara, care va conduce în conțielegere buna tóte miscamintele nóstre municipale, și totodata va veghiá, ca solidaritatea romaniloru se se sustiena.

Despre lucrarile mai departe ale comitetului voiu avé onóre a înscintiá pre on. cetitori ai Albinei. — („Albin'a“ Nr. 18.)

(Corespundintia particulara.)

Bucuresci 16 Febr. Binecuventata se fia în aducerea-aminte romanésca memori'a barbatiloru de bine, carii și au consacratu și devotatu viéți'a loru santei cause a culturei amaritului poporu romanu, și în inim'a carora s'au nascutu și nascu inspiratiunile generóse destinate a aduce mantuire și ridicarea poporului din starea în care se afla. Nu o causa mai santa și mai demna de devotamentulu romaniloru generosi, decatu cau'a acésta. Ferice de acei ce și au facutu de scopu nobilei loru vieti acésta causa de mile de ori santa

Un'a din idelle de bunu augura este și aceea a infiintiarii banului națiunalu pentru întemeiarea unei academii de drepturi și a unui **i n s t i t u t u a g r i c o l u** în o parte órecare a țierii dv.

Facendu acestu omagiu alu inimei mele braviloru fii ai patriei dv., carii au îmbratisiatu cau'a poporului, reclamu și eu cá romanu onórea de a'mi împlini cant'a datorintia și a'mi aduce și eu micu'a mea parte de contributione pentru fundarea acelora institute naționale. Ve rogu dara a me inscrie în list'a de subscriptione cu suma'a de cincidieci (50) galbini, pe care îi voiu numera îndata ce mi se voru împartasi **s t a t u t e l e a c e l o r u i n s t i t u t e** însocite de **r a t i f i c a r e a** guberniului dv. Pre langa acésta me angajezu cá, pre catu micele mele midilóce imi voru permite, — se urmezu în totu timpulu pana la terminarea deplina și punerea în functionare a numiteloru institute a aduce în fiacare anu ajutoriulu ce voi poté.

Invetiatur'a e singurulu midilocu de a ridica unu poporu cá și unu individu. Numai prin invetiatura și cultura unu poporu cá și unu individu, capata **c o n s c i i n t i ' a d e s i n e**, fara care elu nu scie, nu intielege a'și apara dreptorile sale. „Unu poporu póte s t a t a c a t u s ó i e“, a disu unu mare omu de stato. Nu se póte esprime în termini mai energiosi marea necesitate, cá romanii intieleginti se'și dea tóta silinti'a pentru **r a p e d e a** învetiatura și cultura a poporului. — Nu avemu de catu a observa sistem'a politica contraria pentru nimicirea elementului romanescu spre a vedé, ca celu mai patrunsu și sigaru midilocu ce ca-rele acea politica s'a servitu și se servesce în planulu seu destructoru e tienerea poporului romanu în stare neculta, în lips'a consciintii de sine, stare de nimicire, în care unu poporu se disólva și piere cá o turma parasita manata de ventori; stare în care adesseori s'a vediutu unu poporu jucandu trist'a rola de a lucra în contra interesseloru sale, servindu causei inimicilora sei. . . . Cautati la **alegerile dv.** din urma.

Se scie ca unu poporu are sórt'a ce'i face loi clas'a inteligenta, precum o armata este ceea ce e statulu ei majoru. Déca statulu majoru are inima și scientia, elu comunica sufletulu seu întregului corpu și armat'a merge bine. La din contra armat'a cea mai buna e compromisa cu unu reu statu majoru.

Statulu majoru alu unui poporu este clas'a loi inteligentia. Déca clas'a inteligenta are focu'lu cela santu în inima și curagiu politicu, ea va conduce națiunea în gréo'a fortuna prin care are a mai trece inca astadata. Ea va comunica focu'lu cela santu în totu corpulu națiunalu.

Amaritulu poporu romanu fù parasitu pana mai deunadi de clas'a loi inteligenta, care o au renegatu în tóte partile și acésta fù cea mai mare causa a nenorocirilora ce'lu bantuie și acum.

Acum candu o parte mare din fii sei inteligenti au inceputu a cugetá și simti romanesce, se speramu ca acestu cercu se va largi din di în di, — și ca toti adeveratii romani isi voru implini datori'a.

Déca romanii inteligenti, carii potu a'și da séma, carii au consciintă a reului și a nenorocirii ce se aduce națiunii, vor remanea nepasatori la caus'a națiunala, apoi cine se o sustie? biet'a multime care nu scie . . . care nu are consciinti'a de sine? Conduse de inteligentia, poporulu e o fórte puternica care va scopa națiunea; — singuru, — fara inteligentia, nu scie, nu póte nimica.

Terminandu scrisórea mea, Domnule Baritiu, revinu unu momentu la cestiunea academiei, cá se ve rogu se'mi permiteti în impatientia mea de a vedé catu mai curendu asiediate cursurile de drepturi, se ve propunu cá îndata ce suscriptiunile v'ar ajunge a constitui unu fondu, cu alu carui procente se se póta plati lefile profesoriloru și spesele întretienerei scólei, — atunci se se înființieze îndata cursurile de drepturi în o încapere lusta cu chirie; — în asteptare ca suscriptiunea urmandu înainte, se se póta înființia și zidirea, în care va fi asiediata apoi academi'a. Acésta pentru marele cuventu, ca déca a'ar astépta mai anteiu construirea zidirei care de sigaru va consuma unu întemeiatu capitalu și de bani și de timpu, — ar decurge din acésta o întardiere fórte vatamatóre interesseloru naționali, care reclama în modulu celu mai strigatoriu înzestrarea **r e p e d e a** națiunii cu unu numeru **i n d e s t u l a t o r i u** de ómeni învetiati, **f o r m a r e a u n u i m a i n u m e r o s u s t a t u m a j o r u r o m a n e s c u**, care se conduca sórtea națiunei. — Așiă dar' se ve siliti a ajunge la scopu, pe caile cele mai scurte și mai practice. — Cugetati asupra acestei propuneri. —

Noi cativa vediendu din Gazet'a Transilvaniei în ver'a anului trecutu, aflandu totu asemenea și în calatoriile ce amu facutu, ca în unele cetati și orasie transilvane séu nu este nici o scóla romanésca, séu numai umbra de scóla, care nu folosesce nimicu, ci numai amagesce, în catu copiii romaniloru cati sunt primiti în scólele ungurésci stau pe dupa usi învetiandu în limb'a maghiara și facendu'și educatiunea națiunala ascultandu, în locu de istori'a loru națiunala, istori'a ungurésca plina de injurii pentru romani, voimu a deschide o subscriptiune pentru înființarea unei scóle primare în o cetate unde veti afla Dv. mai de trebuintia. Credemu ca vomu aduna celu pucinu un'a mie galbini, din care se se formeze simburele unui fondu pentru întemeierea unei scóle primare, séu cum se dice la Dv. normale. Credu

ca acelu fondu se póte asigura, pentrucá se fia si se remana neperitoru.

In momentulu de a termina scrisórea mi-amu aruncatu ochii asupra unei dari de séma a scóleloru din Brasiovu pe anulu 1862/3, in care amu vediutu cu mirare si intristare, ca in scólele asié numite „normale“ séu mai bine primare din Transilvani'a nu se invétia, decatu: religiunea, limb'a romana, limb'a germana, aritmetica, caligrafi'a si cantarile; — cu alte cuvinte a scrie, a ceti si a canta. Era despre istori'a nationala, nimica, nici macar vorba, despre geografi'a macar a tierei nimica; nimica in fine, care se le spue ca sunt romani care se le dea conscintia de sine, nimica despre ce póte inmina inteligenti'a si forma inim'a. Apoi scindu scrie si ceti, inca nu scie cineva nimica. A-césta nu se póte numi invetiatura. — A sci scrie si ceti este numai instrumentulu, m i d i l o c u l u cu care se póte servi cineva spre a invetia carte, si déca generati'a cea noua se margineésce numai a invetia a scrie si ceti, prin acésta nu va fi mai inaintata decatu generati'a ce se trece. Si din nenorocire numerulu celoru din gimnasii e pré restrinsu, marginitu, astfelu, ca déca vomu considera ca in realitate numai in gimnasii se invetia ceva, er' in scólele primare nimica, apoi viitorulu nostru e fórte tristu. Candu scólele primare nu dau macar notiunile, ideile cele mai elementare care ar forma i n t e l i g e n t i'a si inim'a la unu cercu mai mare de studenti si prin acestia s'ar respandi lumine in mas'a poporului, pucinii baeti esiti de prin gimnasii nu voru puté face nici ei mari lucruri, candu nu voru avé elemente pe care se se razime, candu voru avé a face cu unu poporu care nu va fi decatu unu agregatu de nule.

Eu credu a-mi implini o datorie, onorabile Domnule, stragendu-ve atentiunea Dv. patriotica asupra programului scóleloru primare atatu din orasie catu si de prin sate, cá se introduceti in ele elementele necesare pentru grabnic'a desvoltare a inteligentiei romanilor — singur'a mantuire a nóstra. — Inteligentia, inteligentia, m u l t a s i d e g r a b a s i s u n t e m u m a n t u i t i. Numai lips'a unei i n t e l i g e n t e numerése, e singur'a causa ca miserabilii si selbaticii de turburatori isi jóca calulu. Ei au unu mai mare personalu inteligentu decatu romanii, carii tienuti pana eri in servitute, nu s'au potutu cultiva, — si inte'accea sta totu avantagiulu loru asupra romaniloru. Ve conjuru se aveti conferintie cu corpulu invetiatoru, si se reformati radicalu programele scóleloru *).

Ve doresc sanetate, Domnule Baritiu, si ve tramitu romanescile mele salutari.

Alecsandru Lupascu m. pr.

(Alta corespundintia.)

Bucuresci 9/21 Febr. . . . . Eu v'am mai reflectatu asta véra intr'o scrisóre ce mi-ati publicat'o, ca demersulu lucreriloru de aici se póte judeca numai dupa unu studiu seriosu facutu la faci'a locului. Precum la noi ómenii p r a c t i c i conoscatori de lume se feresce a judeca situatiunea de facia a romaniloru austriaci din cateva atacuri personale si nepersonale urmate in foile de scolo, asié dv. se ve feriti a ne judeca dupa sbieratulu cetorva diarie. Déca cineva ar judeca lucrurile nóstre dupa diarele din Bucuresci, ar trebui se credia, cumca Romani'a (ambele principate) sunt astadi mai reu decatu sub Fanarioti pana la 1820 si multu mai reu decatu sub proconsulii muscalesci Rückmann, Titoff, Daschkoff, Duhamel etc. Déca dv. ati trai aici, v'ati convinge ca de ce „Trompetta“ are Spleen si ca adesea trebue se'i compatimesci, cumca o limba asié frumósa in care scrie acelu diuariu se predéza pe lucruri inchipuite, séu incai ecsagerate pre catu numai póte se sbóre fantasi'a resaritena. De altmintrea „Trompett'a“ este organulu partitei remase dupa Coza si numita alui Coza, din care causa si vine in statea conflicte atatu cu guberniulu catu si cu „Romanulu“. Guberniulu si „Romanulu“ se invoiescu la un'a, cá nicidata unu Florescu, Cretulescu et Co. se nu mai sjunga la carma si eu inca dico, ca Ddieu se nu le sjute. „Romanulu“ nu e multiumitu cu ministeriulu de acum; lumea inse scie, ca burgesi'a nóstra séu „Burta-Verde“ nu e in stare a compune unu ministeriu. Ronu e in stare a compune unu ministeriu. Romanii sunt prea buni patrioti, la guberno si nostrii sunt prea buni patrioti, la guberno si inse nu platescu nimicu, ei nu sciu guberna si nu voru sci inca nici in diece ani. Astadi ci nu voru sci inca nici in diece ani. Astadi ci nu voru sci inca nici in diece ani. — Asié, administra trebile capitalei, inse cum? — Asié, administra trebile capitalei, inse cum? — Asié, in catu nici ci nici altii nu se potu indestula in catu nici ci nici altii nu se potu indestula. Cea mai mare compromisiune pentru burgesi'a Cea mai mare compromisiune pentru burgesi'a nóstra e, ca scorcolile comunale se afla si sub ei nóstra e, ca scorcolile comunale se afla si sub ei toto in disordinea de mai nainte.

Alta causa a certelocu dintre diuarie este curatu materialistica. Romanulu de si are unu tiparu fórte uritu din caus'a unei masine vechi cu totulu derangeate, totusi este cititu mai multu decatu tóte celelalte gazete politice si tóte incercarile de a'lu depopularisa nu au potutu incercarile de a'lu depopularisa nu au potutu reusi in contra lui. Lipsesce numai cá „Romanulu“ se'si inoiésca tiparulu.

Sberatele asupra strainiloru inca se nu le fi tratu de bani buni. La telegrafe si la poste, loati toto de bani buni. La telegrafe si la poste, loati toto de bani buni. La telegrafe si la poste, loati toto